

перевірити й закріпити свої знання в ігровій формі на навчальній платформі Kahoot!. Використання цього застосунку під час аудиторного заняття створює атмосферу змагання, зумовлює активізацію процесів запам'ятовування.

Ефективним, на нашу думку, є робота з використанням хмар тегів, які дозволяють запропонувати ряд завдань, зокрема:

- віднайти й записати знайомі слова;
- обрати слово, яке об'єднує тематичний ряд;
- визначити зайве слово в цій тематичній групі тощо.

Таким чином, застосування новітніх технологій на цьому етапі забезпечує створення в уяві відповідного образу значення лексичних одиниць, що вивчаються, викликає позитивні емоції, завдяки чому покращується засвоєння інформації, розвивається пізнавальний інтерес, формуються вміння висловлювати креативні ідеї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Красюк Ю.М., Супрунюк Г.М. Візуалізація навчального матеріалу в презентаціях дистанційних курсів: типові помилки. Режим доступу: <https://2020.moodlemoot.m.ua/course/view.php?id=17>
2. Назаревич Л. Вивчення української мови як іноземної: прийоми та методи ейдетики / Леся Назаревич // Studia Methodologica. – 2015. – С. 240–244.

УДК 378.147:614.25

Д.І. Бойко, Л.В. Животовська, Л.А. Боднар, В.О. Рудь

Полтавський державний медичний університет, Україна

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У

ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ

Професійна компетентність майбутнього лікаря є багатокомпонентним інтегральним поняттям, що включає багато аспектів розвитку фахівця. Одним з вагомих чинників розвитку конкурентоспроможного лікаря є залучення до науково-дослідницької діяльності. Сучасні педагогічні та соціологічні дослідження підкреслюють необхідність вивчення методів імплементації участі здобувачів вищої медичної освіти у наукові проекти в процесі їх підготовки. Міжнародні асоціації рекомендують надавати можливість всім здобувачам медичної освіти можливість для участі у дослідницькій діяльності та розвитку даної компетентності, однак недостатньо вивченими залишаються шляхи реалізації таких підходів. Нами розглянуто основні принципи інтеграції дослідницької діяльності у процес підготовки майбутнього лікаря та формування його професійної компетентності.

Ключові слова: науково-дослідна діяльність, професійна компетентність, медична освіта, студентська наукова група, дослідницькі навички

The professional competence of the future doctor is a multi-component integral concept that includes many aspects of the specialist's development. One of the significant factors in the development of a competitive doctor is being involved in research activities. Modern pedagogical and sociological studies emphasize the need to study methods of implementation of the participation of students of higher medical education in scientific projects in the process of their preparation. International associations recommend that all students of medical education be allowed to participate in research activities and develop this competence, however, the ways of implementing such approaches remain insufficiently studied. We have considered the main principles of integrating research activities into the process of training a future doctor and forming his professional competence.

Keywords: research activity, professional competence, medical education, student research group, research skills.

Невпинний розвиток медичної галузі призводить до розширення переліку професійних компетенцій, якими має оволодіти здобувач у закладі вищої медичної освіти. Значна увага приділяється якості професійної підготовки та становленню

особистості майбутнього лікаря, здатного до швидкої адаптації та освоєння нових знань та вмінь [14, С.184].

Останнім часом у систему вищої медичної освіти активно впроваджується компетентністний підхід, що є предметом досліджень багатьох науковців. Під професійною компетентністю розуміють не лише рівень набутих знань, вмінь та навичок, а і здатність ефективного їх використання та спроможність вирішення проблем, здійснення пошуку і визначення цінності нової інформації, наявність вмінь та навичок самостійності в плануванні, організації, контролі власної діяльності [12, С. 344].

Згідно з Глобальним стандартом підвищення якості медичної освіти, затвердженим Всесвітньою федерацією медичної освіти у 2007 році, дослідницькі навички та вміння, пов'язані з проведенням та організацією наукового дослідження, повинні бути вагомими навчальними цілями медичної освіти. Сучасні навчальні програми з медицини повинні пропонувати всім студентам можливість брати участь у незалежних дослідженнях у найширшому сенсі, щоб дозволити їм розвивати та вдосконалювати свої дослідницькі здібності [1].

Рекомендації Асоціації медичної освіти Європи щодо розвитку дослідницьких навичок серед здобувачів вищої медичної освіти на додипломному рівні виділяють два підходи:

- прийняття політики інтеграції розвитку навичок при формуванні навчальної програми;

- впровадження конкретних типів діяльності для досягнення індивідуальних дослідницьких навичок на різних етапах і в різні періоди навчального плану.

Використання цих двох підходів може допомогти здобувачам вищої освіти отримати навички та розвинути вміння, що дозволять їм використовувати науково-обґрунтовані методи у власній лікарській практиці і застосовувати своє розуміння в дослідницьких ситуаціях [2, С.757].

Освітньо-професійні програми здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за медичними спеціальностями в Україні включають компоненти наукової діяльності як спеціальні компетентності, зокрема здатність до планування та проведення наукових досліджень і прикладних проектів щодо аналізу діяльності лікаря і закладу охорони здоров'я, забезпечення оптимізації й підвищення ефективності надання медичної допомоги населенню та оцінки впливу навколишнього середовища, економічних і біологічних детермінант на здоров'я. Одним з методів реалізації даного підходу є впровадження принципів доказової медицини з метою покращення навичок клініциста в діагностиці, лікуванні, профілактиці та суміжних галузях через систематичне оформлення релевантних питань, на які можна відповісти, і використання найкращих поточних доказів прийняття рішень щодо догляду за окремими пацієнтами [6, С.849].

Цей підхід можна використовувати для розвитку та оволодіння навичками критичного мислення, пошуку літератури, роботи в команді та спілкування. Застосування методу доказової медицини полягає у використанні теорії когнітивної гнучкості шляхом самонаправлення, проблемного та контекстного навчання для розвитку дослідницьких навичок [5, С.587].

Формування дослідницьких навичок серед здобувачів вищої освіти на індивідуальному рівні зазвичай відбувається шляхом діяльності студентських наукових груп, участь у яких забезпечує процес оволодіння стійкими, інтегрованими, систематизованими знаннями з методології, проведення та представлення наукового дослідження [8, С.e156].

Імовірно найбільш автентичний шлях розвитку дослідницьких навичок – це

сприяння самостійному виконанню наукового проекту. Наприклад, в Університеті Сент-Ендрю, Шотландія, усі студенти беруть участь у дослідницькому проекті, що є частиною навчального плану. Однак це обмежує можливості здобувача вищої освіти до обрання тематики та формування дослідницького питання [3, С. 28]. Менш поширеним, однак дієвим є підхід реалізації дослідження здобувачами вищої освіти з моменту формування ідеї та дослідницького питання. Таким чином особистісна зацікавленість у темі наукового проекту сприяє залученню здобувачів освіти до підвищення уваги до виконання дослідження.

Участь у науковому проекті вимагає від здобувача вищої освіти оволодіти етичними принципами при роботі з пацієнтами, їх родичами, лабораторними тваринами та біомедичною документацією, а також дотримання професійної та академічної доброчесності, несення відповідальності за достовірність отриманих наукових результатів [15, С.257].

Одним з видів діяльності студентських наукових груп може бути засідання у форматі семінару або тьюторіуму, під час яких відбувається презентація тематики чи клінічного випадку або серії випадків, підготовлені під наставництвом наукового керівника, для розвитку критичного мислення та навичок вирішення проблем, а також для закріплення набуття основних знань. Зазначені методики надбання здобувачами вищої медичної освіти дослідницьких навичок також сприяють розвитку вміння доносити власні знання, висновки й аргументацію з питань охорони здоров'я шляхом виступу на засіданнях студентської наукової групи, наукових конференціях та конгресах [4, С.960].

Не менш важливим є інтеграція курсів поглибленого розгляду окремих питань методології наукового дослідження у план роботи студентської наукової групи з аналізом питань на конкретних прикладах студентських робіт, в процесі їх проведення. Важливо відмітити продовження активної наукової діяльності здобувачів вищої медичної освіти та впровадження зазначених заходів у дистанційній формі в надзвичайних умовах, таких як умови пандемії чи воєнного стану, що дозволяє підтримувати безперервність медичної освіти [13, С.103].

Існують деякі потенційні перешкоди для запровадження цих підходів та досягнення значної уваги студентської спільноти до участі у наукових дослідженнях, але їх можна подолати шляхом ретельного планування та вивчення альтернативних способів імплементації. Якщо належні дослідницькі компетентності є важливим компонентом всебічної підготовки лікаря, то досвід наукової діяльності має бути оцінений в процесі прийому на роботу, забезпечуючи стимул для навчання майбутніх клінічних науковців [7, С.118]. У 2005 році Рада медичних досліджень Великої Британії заявила, що всі медичні працівники повинні прагнути заохочувати дослідження. Щоб досягти цього, кожен здобувач вищої медичної освіти повинен розуміти наукові методи та переваги, які дослідження надають їх професії. Це розуміння можна значно покращити, заохочуючи активну участь студентів у дослідницькій діяльності [11, С.27].

Дослідження вказують, що здобувачі вищої медичної освіти загалом розуміють переваги участі у науковому дослідженні, однак потребують реалістичного розуміння дослідницького процесу, оскільки можливості для розвитку в галузі науки можуть бути неочевидними [9, С.158]. Останнє дослідження проведене Міжнародною федерацією студентів-медиків, що було спрямоване на оцінку поточної ситуації доступу студентів-медиків до досліджень та дослідницької освіти в медичній програмі в усьому світі, виявило що хоча 97,6% респондентів вважали, що наукові дослідження повинні бути включені в освіту, майже 40% ніколи не брали участі в дослідницькому проекті. Дослідницька освіта є вкрай необхідним компонентом медичної освіти, і

здобувачі вищої медичної освіти вважають її включення у навчальний процес важливим. Однак в усьому світі недостатньо уваги приділяється, і більшість студентів шукають можливості дослідницької підготовки поза формальною навчальною програмою [10, С.501].

Таким чином, дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти має вагомий вплив на розвиток охорони здоров'я і підготовку компетентних фахівців медичної галузі і має бути імплементована у процес підготовки здобувачів вищої медичної освіти як на рівні навчальних програм, так і шляхом позааудиторного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Global standards for quality improvement in medical education, European specifications 2007. World Federation for Medical Education. URL: <https://wfme.org/standards/bme/> (дата звернення: 01.11.2022).
2. Laidlaw A., Aiton J., Struthers J., Guild S. Developing research skills in medical students: AMEE Guide No. 69. *Medical Teacher*. 2012. №34. P.е754–771.
3. Laidlaw A., Guild S., Struthers J. Graduate attributes in the disciplines of Medicine, Dentistry and Veterinary Medicine: a survey of expert opinions. *BMC medical education*. 2009. №9. P.28.
4. Lee G., Chin Y. H., Jiang A. A., Mg C. H., Nistala K., Iyer S. G., Lee S. S., Chong C. S., Samarasekera D. D. Teaching Medical Research to Medical Students: a Systematic Review. *Medical science educator*. 2021. №31(2). P.945–962.
5. Liabsuetrakul T., Suntharasaj T., Tangtrakulwanich B., Uakritdathikarn T., Pornsawat P. Longitudinal analysis of integrating evidence-based medicine into a medical student curriculum. *Family medicine*. 2009. №41(8). P.585–588.
6. Ma K. S., Chang H. C., Krupat E. Teaching evidence-based medicine with electronic databases for preclinical education. *Advances in physiology education*. 2021. №45(4). P.849–855.
7. MacDougall M., Riley S., Cameron H., McKinstry B. Halos and horns in the assessment of undergraduate medical students: A consistency based approach. *Journal of Applied Quantitative Methods*. №3(2). P.116–128.
8. Murdoch-Eaton D., Drewery S., Elton S., Emmerson C., Marshall M., Smith J. A., Stark P., Whittle S. What do medical students understand by research and research skills? Identifying research opportunities within undergraduate projects. *Medical teacher*. 2010. №32(3). P.e152–e160.
9. Murdoch-Eaton D., Drewery S., Elton S., Emmerson C., Marshall M., Smith J. A., Stark P., Whittle S. What do medical students understand by research and research skills? Identifying research opportunities within undergraduate projects. *Medical teacher*. №32(3). P.e152–e160.
10. Pierre M., Miklavcic M., Margulan M., Asfura J. S. Research Education in Medical Curricula: a Global Analysis. *Medical science educator*. 2022. №32(2). P.495–502.
11. Testing Treatments: Better Research for Better Healthcare / I. Evans et al. 2nd edition. London : Pinter & Martin, 2011. P.199.
12. Єрошенко Г. А., Ваценко А. В., Улановська-Циба Н. А., Передерій Н. О., Рябушко О. Б., Клепець О. В., Шевченко К. В. Особливості формування професійної компетентності студентів-медиків. *Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: зимові диспути* : тези доп. II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Дніпро, 4 –5 лютого 2021 р. – Дніпро, 2021. – Т. 1. – С. 344–346.
13. Животовська Л. В., Скрипніков А. М., Бойко Д. І., Боднар Л. А., Борисенко В. В., Казаков О. А. Організація опанування студентами навичок роботи з пацієнтами психіатричного профілю в умовах дистанційного навчання. *Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти* : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 25 березня 2021 р. – Полтава, 2021. – С. 102–104.
14. Мороховець Г., Макаренко О., Стеценко С. Формування професійної компетентності майбутнього лікаря як педагогічна проблема. *Витоки педагогічної майстерності*. 2017. №20. С.184 –189.
15. Назаренко С. М., Костенко В.О., Акімов О.Є., Денисенко С.В., Соловійова Н. В. Вплив науково-дослідницької роботи студентів на кафедрі патофізіології ПДМУ на формування їх професійної компетентності. *Актуальні проблеми сучасної медицини*. 2021. Т. 21, № 3 (75). С. 255–258.